

2019-05-17

Till statsrådet Ardalan Shekarabi

Funktionsrätt Sverige om politiken för offentlig förvaltning, upphandling och konsumentfrågor

Jag vill tacka för ett konstruktivt möte och återkommer här med en kortare sammanfattning av synpunkter som underlag för fortsatt dialog. Frågor om styrning och uppföljning av offentlig förvaltning, likhet över landet, användning av offentliga medel för inköp och upphandling samt konsumenträttigheter är centrala för att funktionsrättspolitiken ska leda till förändring i människors vardag.

Sedan vi träffades har vi sett att SCB fått ett uppdrag om statistik där vi ska bli involverade, vilket vi välkomnar och ser fram emot. Vi utlovade också en lista på idéer till åtgärder inom olika områden som vi hoppas få möjlighet att prata vidare om.

Tillgänglighetskrav och universell utformning i upphandling

Vi har noterat att regeringen tagit fram en lagrådsremiss om statistik som rör upphandling, men vi har inte uppfattat att de omfattar krav på tillgänglighet trots att FN har rekommenderat att Sverige ska ställa tillgänglighetskrav systematiskt i alla avtal om offentlig upphandling.

Kraven på tillgänglighet i artikel 42 i upphandlingsdirektivet gäller allt som ska användas av människor, men skrivningar i den nationella upphandlingsstrategin, i vägledningar och på webbplatser är otydliga. De pekar på bedömning om det är "relevant", utan koppling till skyldigheter eller stödmaterial. EU-kommissionen har tagit fram stödmaterial i form av formulär som ska kunna användas för upphandling där tillgänglighet finns med. Vi har fler idéer till åtgärder för att systematiskt stöd och uppföljning:

- Uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att integrera tillgänglighet i hållbarhetskriterier och stödmaterial som kompletterar och fördjupar den nationella upphandlingsstrategin när det gäller tillgänglighet och universell utformning där vi blir involverade.
- Uppdrag till Konkurrensverket att skapa en modell för uppföljning och statistik av krav på tillgänglighet i kontrakt för alla offentliga inköp på alla nivåer, inklusive interna system.
- Uppdrag till Statens inköpscentral att införa en tillgänglighetsmarkör vid avrop från ramavtal som underlag för stöd och mätning.
- Uppföljning på regeringskansliet av resultat från uppdrag och vidare åtgärder för att säkerställa att inga offentliga medel används till att skapa hinder för jämlikhet.

Den statliga arbetsgivarpolitiken

Se över målen som rör jämställdhet och mångfald så att staten kan bli ett föredöme för att anställa personer med funktionsnedsättning.

Konsumentpolitiken

EU har beslutat om tillgänglighetsdirektivet som kommer att innebära marknadskontroll och tillgänglighetsmärkning för ett antal produkter och tjänster, bland annat e-handel och banktjänster. Det skulle vara bra att uppmuntra även fler branscher för hushållsprodukter att anamma motsvarande verktyg. Förutom arbetet med standardisering av lättöppnade förpackningar har vi arbetat med flera standarder bland annat för kognitiv tillgänglighet och en europeisk processtandard för tillgänglighet genom universell utformning som behöver spridas. Det handlar om både konsumentnytta och konkurrenskraft för företag när kraven ökar internationellt. Några idéer till åtgärder:

- Uppdrag att utreda ansvarsfrågor och konsekvenser för personer med funktionsnedsättning när det gäller till exempel gränslandet mellan konsument och medborgare, elektronisk betalning, mobilt bankID, ansvar när det finns gode män, ökade risker när det gäller spelvanor, ekonomisk utsatthet
- I direktiv till utredning för att implementera tillgänglighetsdirektivet behövs ett starkt konsumentperspektiv med fördjupning av frågan om ansvar i användningskedjor och representation från funktionsrättsorganisationer.

Styrning och uppföljning av förvaltning i hela landet

Styrning av offentlig sektor behöver förstärkas med utgångspunkt i mänskliga rättigheter. Tillämpning av de begrepp som FN¹ lyfter om ansvarighet (accountability), transparens (transparency), ansvarstagande (responsibility), delaktighet (participation) och lyhördhet för människors behov (responsiveness to the needs of the people) behöver särskilt lyftas i förhållande till människor som riskerar "att lämnas utanför" och exkluderas. Några idéer till åtgärder:

- Förstärkning av samordningen inom regeringskansliet för att förstärka ansvarighet för genomförande av funktionsrättskonventionen
- Uppdrag till SCB om statistik för att identifiera bristande jämlikhet inom olika områden och personer med funktionsnedsättning ska inkludera funktionsrättsorganisationer och bidra till åtgärder för likhet över landet.

¹<https://www.ohchr.org/en/issues/development/goodgovernance/pages/goodgovernanceindex.aspx>

Budskap till hela regeringen om funktionsrätt

När vi uppvaktar statsråd vill vi även framföra ett budskap till hela regeringen om behovet av att stärka det gemensamma arbetet.

Funktionsrätt är en förutsättning för ett hållbart och inkluderande samhälle. Det rör alla politikområden, liksom Agenda 2030 och kräver ett tydligt politiskt ansvarstagande i hela regeringen. Trots samsyn i riksdagen kring mänskliga rättigheter som utgångspunkt för det funktionshinderpolitiska målet så ökar ojämlikheten och FN kritiserar Sverige för brister i genomförandet av ett rättighetsbaserat angreppssätt.

Universell utformning, UU, är en av inriktningarna för politiken som kompletterar lagar och standarder om tillgänglighet, skydd mot diskriminering och rätt till individuellt stöd för att leva självständigt.

Funktionsrätt Sverige vill att regeringen

- säkerställer att offentliga medel används till att öka jämlikhet för alla innevånare, aldrig till att utestänga delar av befolkningen
- fastställer en handlingsplan för funktionspolitiken som omfattar såväl mainstreaming av rättighetsperspektivet som särskilt stöd för självbestämmande och egenmakt över sitt liv.
- tillämpar universell utformning som process för att ingen ska lämnas utanför i politiska beslut, lagstiftning och användning av offentliga medel
- ökar kunskapen om funktionsrätt i regeringskansliet.

Jag är avslutningsvis särskilt glad över ditt intresse att skugga personer med funktionsnedsättning i vardagen. Jag hoppas att vi kan förverkliga önskemålet. Dina medarbetare är välkomna att kontakta mia.ahlgren@funktionsratt.se för uppföljning och följdfrågor.

Vänliga hälsningar

Elisabeth Wallenius
Ordförande

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 44 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.